

MESTEREK
és TANÍVÁNYOK
II.

K O N F E R E N C I A

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM BÖLCÉSZETTUDOMÁNYI KAR
(Pécs, 2017. szeptember 28–29. PTE BTK-TTK Kari Tanácsterem, Ifjúság u. 6.)

R E Z Ü M É K Ö T E T

MESTEREK és TANÍVÁNYOK II.

K O N F E R E N C I A

Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar

PÉCS, 2017. SZEPTEMBER 28–29.

PTE BTK-TTK Kari Tanácsterem, Ifjúság u. 6.

PROGRAMFÜZET

Pécs, 2017

A konferenciára a Nemzeti Tehetség Program, NTP-HHTDK-17
A hazai Tudományos Diákköri műhelyek és rendezvényeik támogatása
program keretében kerül sor.

Támogatók:

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

EMBERI ERŐFORRÁS
TÁMOGATÁSKENZELŐ

Nemzeti
Tehetség Program

A konferencia szervezője:

P R O G R A M

SZEPTEMBER 28. (CSÜTÖRTÖK)

- 8.45 Regisztráció
9.00–9.15 Megnyitó: PROF. DR. BEREZKEI TAMÁS, dékán
DR. FEDELES TAMÁS, a Kari Tudományos Diákköri Tanács elnöke

1. NYELVTUDOMÁNY SZEKCIÓ

Moderátor:

DR. VISZKET ANITA, egyetemi adjunktus, Nyelvtudományi Tanszék

- 9.15–9.45 DR. FARKAS JUDIT, egyetemi adjunktus, Nyelvtudományi Tanszék
KARÁCSONYI KRISZTINA, Magyar–Hon- és népismeret szakos hallgató
A határozott névelő megjelenéséhez kapcsolódó kérdések
- 9.45–10.15 PROF. DR. ALBERTI GÁBOR, tanszékvezető egyetemi tanár, Nyelvtudományi Tanszék
SZETELI ANNA, biológia–kémia szakos hallgató, PTE Természettudományi Kar
Hát igen, más hát!

2. IRODALOMTÖRTÉNET ÉS MEDIEVISZTIKA SZEKCIÓ

Moderátor:

Prof. DR. FONT MÁRTA, egyetemi tanár, Középkori és Koraujkori Történeti Tanszék

- 10.15–10.30 DR. JANKOVITS LÁSZLÓ, intézetvezető egyetemi docens, dékánhelyettes, Klasszikus Irodalomtörténeti és Összehasonlító Irodalomtudományi Tanszék
„Meridie?”
- 10.30–10.45 KOVÁCS PÉTER, magyar–történelem szakos hallgató
Jan comes – A Képes Krónika egy lovagjáról

- 10.45–11.00 DR. FEDELES TAMÁS, egyetemi docens, Középkori és Korajújkori Történeti Tanszék
Az uralkodó, a Szentszék és a magyar főpapok Luxemburgi Zsigmond korában
- 11.00–11.15 KOVÁCS ISTVÁN, történelem szakos MA-hallgató
Aradi prépostok a középkorban (1135–1526)
- 11.15–11.45 Hozzászólások, vita, kávészünet

3. IRODALOMTUDOMÁNY ÉS FILOZÓFIA SZEKCIÓ

Moderátor:

DR. BÖHM GÁBOR, egyetemi adjunktus és PROF. DR. ORBÁN JOLÁN, tanszékvezető egyetemi tanár, Modern Irodalomtörténeti és Irodalomelméleti Tanszék

- 12.15–12.30 DR. KISANTAL TAMÁS, egyetemi adjunktus, Modern Irodalomtörténeti és Irodalomelméleti Tanszék
Hogyan (nem) beszéltek a holokausztról az 1950-es évek irodalmában?
- 12.30–12.45 VENYERCSÁN DÁVID, magyar nyelv és irodalom szakos MA-hallgató
„Tudom, erről nem illik beszélni...” ’60-as évekbeli magyar holokausztfilmek a szovjetizálás tükrében
- 11.45–12.00 DR. BAGI ZSOLT, egyetemi adjunktus, Filozófia Tanszék
A gondolkodás világteremtése és a szubjektíváló gondolkodás
- 12.00–12.15 ZSUPOS NORBERT, magyar-filozófia szakos hallgató
A spinozizmus problémája Louis Althusser és Gilles Deleuze filozófiájában
- 12.45– Hozzászólások, vita, ebédszünet

4. NEVELÉSTUDOMÁNY SZEKCIÓ

Moderátor:

DR. HÍVES-VARGA ARANKA, egyetemi docens, Romológia és Nevelésszociológia Tanszék

- 14.30–14.45 DR. TAKÁCS ZSUZSANNA MÁRIA, egyetemi adjunktus, Nevelés- és Művelődéstörténeti Tanszék
A szakképzés kutatásának jelentősége a történeti kutatásokban
- 14.45–15.00 NEMES-WÉBER ZSÓFIA, pedagógiatanár szakos MA hallgató
Az óvóképzés jogi háttere 1891-től a második világháborúig

- 15.00–15.15 DR. NYÍRI CSILLA, pedagógiatanár szakos MA hallgató
A pécsi kereskedelmi iskola története a második világháború idején
- 15.15–15.45 Hozzászólások, vita, kávészünet

5. FILMTUDOMÁNY SZEKCIÓ

Moderátor:

DR. TARNAY LÁSZLÓ, tanszékvezető egyetemi docens, Filmtudományi és Vizuális Tanulmányok Tanszék

- 15.45–16.00 DR. TURNACKER KATALIN, egyetemi adjunktus, Filmtudományi és Vizuális Tanulmányok Tanszék
Vizualitás és akusztika Wim Wenders 3D-filmjeiben
- 16.00–16.15 SIMOR KAMILLA, magyar–média-, mozgókép- és kommunikációtanár szakos hallgató
Térstruktúra és idegenség Claire Denis filmjeiben
- 16.15–16.45 Hozzászólások, vita
- 16.45–17.15 A Specimina Operum Iuvenum 5. kötetének prezentációja
- 17.30 Állófogadás (Pacsirta étterem)

SZEPTEMBER 29. (PÉNTEK)

- 8.45 Regisztráció

6. ÁLTALÁNOS ÉS EVOLÚCIÓS PSZICHOLÓGIA SZEKCIÓ

Moderátor:

DR. DEÁK ANITA, egyetemi adjunktus, Általános és Evolúciós Pszichológia Tanszék

- 9.00–9.30 DR. JÁRAI RÓBERT, egyetemi adjunktus, Általános és Evolúciós Pszichológia Tanszék
FEJES NIKOLETTA, pszichológia szakos MA-hallgató
Határozottság, eltökéltség, megküzdés – A grit és a coping kapcsolatának vizsgálata sportolói és nem sportolói mintán
- 9.30–9.45 PUTZ ÁDÁM, egyetemi tanársegéd, Általános és Evolúciós Pszichológia Tanszék
A csoportok közötti együttműködés facilitálása. Egy új kísérleti játékprogram bemutatása

- 9.45–10.00 ERDENE TEMULIN SZONJA, pszichológia szakos BA-hallgató
A Sötét Hármás személyiségjellemzőkkel rendelkező férfiak párválasztási preferenciái
- 10.00-10.30 DR. RÉVÉSZ GYÖRGY, ny. egyetemi docens, Általános és Evolúciós Pszichológia Tanszék
ARNDT BERNADETT, pszichológia szakos MA-hallgató
Vizuális esztétikai döntéshozatal vizsgálata egyszerű geometriai ábrák téri kompozíciójában
- 10.30-11.00 Hozzászólások, vita, kávészünet

7. FEJLŐDÉSLÉLEKTAN ÉS SZOCIÁLPSZICHOLÓGIA SEKCIÓ

Moderátor:

DR. POHÁRNOK MELINDA, egyetemi adjunktus, Fejlődés
és Klinikai Pszichológia Tanszék

- 11.00-11.15 DR. LÉNÁRD KATA, egyetemi adjunktus, Fejlődés és Klinikai Pszichológia Tanszék
Az internetes zaklatás pszichológiája
- 11.15–11.30 ARATÓ NIKOLETT, PhD-hallgató, Pszichológia Doktori Iskola
Kutatások az internetes zaklatás területéről
- 11.30-11.45 DR. VINCZE ORSOLYA, tanszékvezető egyetemi adjunktus, Szociál- és Szervezetpszichológia Tanszék
SZÉL DANIELLA, pszichológia szakos MA-hallgató
JENEI DÁNIEL, pszichológia szakos MA-hallgató
Egyéni különbségek a történelem narratív konstrukciójában
- 11.45–12.15 Hozzászólások, vita
- 12.15 A konferencia zárása

R E Z Ü M É K

1. SEKCIÓ: NYELVTUDOMÁNY

FARKAS JUDIT–KARÁCSONYI KRISZTINA

A határozott névelő megjelenéséhez kapcsolódó kérdések

Előadásunkban azt járjuk körül, hogy a magyar nyelv főnévi szerkezetei közül mely konstrukciókban kötelező megjelennie a határozott névelőnek, mely esetekben lehetetlen a kitétele, és mely konstrukciókban van erre opcionális lehetőség. Vizsgálatunkban kitérünk a különféle típusú tulajdonnevekre (1a-a'') górcső alá véve ezek jelzővel ellátott variánsait is (1b-b''), a különböző birtokosi konstrukciókra (2a-c), valamint a különféle mutató névmást vagy egyéb determinánst tartalmazó konstrukciókra (3a-c'). A főnévi kifejezésekhez szerkezetet is társítunk, mely a határozott névelőre vonatkozó láthatósági elven keresztül magyarázza az egyes konstrukciókban a határozott névelő jelenlétét, illetve kitételének lehetetlenségét.

- (1)
 - a. Tegnap fürödtem (*a) Kongóban. (ország)
 - a'. Tegnap fürödtem *(a) Kongóban. (folyó)
 - a''. Tegnap találkoztam (a) Péterrel.
 - b. Tegnap fürödtem *(a) csodaszép Kongóban. (ország)
 - b'. Tegnap fürödtem *(a) csodaszép Kongóban. (folyó)
 - b''. Tegnap találkoztam *(a) kissé pökhendi Péterrel.
- (2)
 - a. Tegnap elkértem Péter (*a) könyvét.
 - b. Tegnap elkértem Péternek *(a) könyvét.
 - c. Tegnap elkértem *(az) ő könyvét.
- (3)
 - a. Tegnap elkértem azt *(a) könyvet.
 - b. Elolvastam *(az) ezen tegnap érkezett levelet.
 - c. Továbbküldöm (?a) mindkét tegnap kapott levelet.
 - c'. Továbbküldöm *(a) tegnap kapott mindkét levelet.

SZETELI ANNA–ALBERTI GÁBOR

Hát igen, más hát!

Előadásunkban eldöntendő kérdésekre (1-5) adható lehetséges válaszokat mutatunk be, majd a ÂeALIS elméleti keretben határozzuk meg azokat a jelentéskomponenseket, amelyekkel magyarázható, hogy ezek a válaszok a különböző esetekben miért preferáltak eltérő mértékben.

1. a. Megkaptad a szerepet?
b. Meg hát!
c. Meg én!	2. a. Megkapta(m) a szerepet?
b. ??Meg ő!
b'. *Meg Péter!
c. (*Meg te!)
3. a. Meglepődtél?
b. Meg hát!
b'. (De) meg ám!
c. ??Meg én! (?) ? ?? *? *	4. a. Egy kávét kérsz?
b. Azt hát!
c. *Azt én!
5. a. Kérsz egy kávét?
b. Kérek hát!
b'. *Igen hát!
c. *Kérek én!
c'. *Igen én!	6. a. Nem tudom, hogy ettél-e levest.
b. *?Ettem én!
b'. Ettem hát!
c. Nem én!
c'. *Nem hát!

A *hát* diskurzusjelölő a legtöbb esetben jól formált az általunk górcső alá vett pozícióban. A fenti példák szemléltetik, hogy emellett az *én* hátravetése is lehetséges, viszont más személyes névmás nem állhat a mondat végén (2b-c). Azokban az esetekben pedig, ahol az ige nem ágentív (3-4), már az *én* is kevésbé elfogadható. Tagadás esetén is különbség jelenik meg a diskurzusjelölő és a személyes névmás használatában (6), azonban ekkor előfeltevés híján a *hát* nem tudja betölteni mondatvégi nyomatékosító szerepét.

Előadásunk témája a *hát* és az *én* személyes névmás mellett ezek kapcsolata a fenti mondatkezdő kifejezésekkel.

2. SZEKCIÓ: IRODALOMTÖRTÉNET ÉS MEDIEVISZTIKA

JANKOVITS LÁSZLÓ

„*Meridie?*”

Szent Gellért nagyobb legendájának sokat tárgyalt helye az az esemény, amely során a királyhoz más ügyében siető püspök éjszakai szállásán egy kézimalom forgatása mellett éneklő asszonyra figyel föl. A szöveg az ősköltészeti emlékek katalógusában is helyet kapott, és a benne található zenei kifejezéseknek is jelentős értelmezési hagyománya van. Az esemény egészének magyarázatokor olyan gondolatmenet is keletkezett, amelyek a sietős út és a hosszas elidőzés közötti ellentmondásból von le messzemenő következtetéseket. A malomőr-lő-jelenet kutatási hagyományának rövid összefoglalása után az előadás a következtetések alapjául szolgáló *meridie* kifejezésre javasol konjektúrát, és a konjektúra alapján tárgyalja a „vir dei” fogalmának jelentőségét a legendában.

KOVÁCS PÉTER

Jan comes – A Képes Krónika egy lovagjáról

Egy feltételezett ósgeszta datálásának problematikája élénken foglalkoztatta a magyar medievista közösség fantáziáját az elmúlt évszázadokban is. Előadásom azt a hiányt szeretné betölteni, amelyet a 20. század derekán lefolytatott viták résztvevői (és utódai) azóta sem vizsgáltak meg részletesen. Népi vagy biblikus gyökerűnek tekinthetők-e az ifj. Horváth János által stilisztikai szempontból behatóbban vizsgált szóláshasonlatok? A szerző számtalan hasonlatot elemzett monográfiájában, jelen előadásban ezek közül egy példát emelek ki. Módszertani újdonságént megkísérlek – az eddigi megközelítésekkel szemben – túllépni a szöveg történeti forrásként történő kezelésén, abból a megfontolásból, hogy az írott antik-bibliai kultúra kontextusában tárjam fel a motívumegyezéseket, majd pedig lexikai-frazeológiai vizsgálattal konkrét intertextuális kapcsolatok kimutatására is kísérletet teszek.

FEDELES TAMÁS

*Az uralkodó, a Szentszék és a magyar főpapok
Luxemburgi Zsigmond korában*

Luxemburgi Zsigmond regnálása idején (1387–1437) a Magyar Királyság területén – kivéve az ugyancsak a magyar koronához tartozó Horvátországot – összesen 14 egyházmegye, közelebről két érsekség és 12 püspökség működött. A király Magyarországon megkísérelt egy a pápaságtól független egyházi személyzeti politikát kialakítani. 1404-ben kiadta a királyi tetsvényjogot (*placetum regium*), amely az 1397-es országgyűlési határozatokat erősítette meg, továbbá az uralkodó megtiltotta, hogy jóváhagyása nélkül az országban pápai adományozóbullát (*provisio*), idézőlevelet, valamint a pápai udvar bíróságain hozott ítéletet nyilvánosságra hozzanak. 1417-ben pedig a konstanzi zsinaton jelen lévő bíborosokkal elismertette a mindenkori magyar uralkodó főkegyúri jogát (*ius supremi patronatus*). Mindez azt jelentette, hogy Zsigmond és trónutódai a Magyar Királyság területén lévő valamennyi egyházi javadalmat szabadon betölthették. Luxemburgi Zsigmond fél évszázados országlása idején összesen 59 személy viselt az országban főpapi méltóságot. Előadásomban ezt a magyar egyházi hierarchia élén álló csoportot vizsgálom különböző szempontok, így például származás, képzettség, egyházi és világi karrier, kapcsolati hálók alapján, megkísérelve e szűk rétegről átfogó képet nyújtani.

KOVÁCS ISTVÁN

Aradi prépostok a középkorban (1135–1526)

A középkori Magyar Királyság társadalomtörténetének feldolgozásához elengedhetetlen az egyházi társadalom tagjainak vizsgálata, melyre az elmúlt időszakban számos jeles medievista (pl. Köblös József, Fedeles Tamás, C. Tóth Norbert) tett ígéretes lépéseket. A téma teljeskörű bemutatásának alapvető feltétele, hogy a főpapságot célzó elemzéseken túl az egyházi középréteg, valamint az alsópapság tagjait is górcső alá vegyük. A középréteg vizsgálatának súlypontját a székes- és jelentősebb társaskáptalanok tagsága jelenti. Az egyes testületek prozopográfiai adattárainak összeállításával nyílik lehetőség az intézmények személyi összetételén alapuló szociográfiai vizsgálatok elvégzésére. A Nyugat-Európában régóta népszerű kutatási terület – többek között – olyan kérdésekre igyekszik választ keresni az egyes intézmények kapcsán, mint a kánokok származása, képzettsége, az egyházon belüli és a világi társadalom felé irányuló kapcsolati hálók feltérképezése, egyházi és világi karrierlehetőségek bemutatása. Jelen

előadásban az aradi társaskáptalan vezetőinek teljeskörű szociográfiai elemzésére vállalkozom a mohácsi kataklizmát megelőző időszakra összpontosítva.

3. SEKCIÓ: IRODALOMTUDOMÁNY ÉS FILOZÓFIA

KISANTAL TAMÁS

Mengele és a Marshall-terv

Hogyan (nem) beszéltek a holokausztról az 1950-es évek irodalmában?

Előadásomban elsősorban azt a bevett kultúrtörténeti tézist szeretném megvizsgálni és némiképp korrigálni, miszerint a kommunista diktatúra idején a második világháborús magyar szerep, a zsidóüldözés, illetve a manapság holokausztnak nevezett esemény-együttes teljes mértékben tabunak számított, az irodalomban hosszú évtizedekig hallgatás övezte e témákat. Bár e tézis általánosságban talán tartható, ám előadásomban néhány példán és ezek rövid elemzésén keresztül amellet érvelek, hogy a téma megjelent ebben a korszakban is, csupán a diszkurzív keretek változtak meg, és a szórványosan előforduló holokausztreprezentációk olyan műfaji és értelmezési keretekbe helyeződtek, amelyet alapvetően a szocialista történelemkép határozott meg. Ismert és elfelejtett művekből vett példákon keresztül azt szeretném bemutatni, hogy miről beszéltek az 50-es években, amikor a vézskorszakról beszéltek – és miről nem.

VENYERCSÁN DÁVID

„Tudom, erről nem illik beszélni...”

'60-as évekbeli magyar holokausztfilmek a szovjetizálás tükrében

Előadásom során a '60-as években megjelent hazai holokausztfilmek főbb ábrázolás-módozatait kívánom bemutatni. Legfőbb kérdésem, hogy miként jelent meg a téma a hazai filmgyártásban, és hogyan viszonyultak ezek az alkotások a Szovjetunióból eredő „tabusításhoz”. Mennyire vette át a hazai filmes közeg a szovjet mintát, azaz milyen formában ment végbe a „szovjetizálás” hazánkban. A '60-as évek a magyar filmgyártásban is nagy változást hozott: a kádári enyhülés kezdeti időszakában egyre több, korábban elhallgatott téma vált ismét központivá. Narratív szempontból a Rákosi-rendszer kritikája mellett a magyarországi holokauszt eseményei is gyakran váltak dominánssá, habár a Szovjetunióból eredő „elhallgatás” még a '60-as években

is erőteljes volt (pl. zsidó identitás eltitkolása). Előadásomban azokat a különböző tendenciákat ismertetném, amelyekben a holokauszt eseményei és azok résztvevői megjelentek a filmvásznon.

BAGI ZSOLT

A gondolkodás világteremtése és a szubjektíváló gondolkodás

A gondolkodás mindig két világ – a gondolkodó világa és az idegen világ – találkozásából születik meg. Világon megjelenítést értünk, annak széles értelmében. Az, hogy az idegen világ maga is egy gondolkodó világa legyen, nem szükségszerű, de lehetséges. Kultúrák, nyelvek, egyének világának találkozásából is születik gondolat. A gondolkodás több, vagy legalábbis szélesebb értelmű, mint a „dialógus”, gondolkodók találkozása. Bármiféle megjelenítéssel való találkozás: gondolkodás. A gondolkodás eredménye pedig nyilvánvalóan új megjelenítés, azaz új világ. Úgy is fogalmazhatnánk, a gondolkodás a szubjektivitás új lehetőségeit hozza létre. A gondolkodás révén jelenik meg a világ más értelmezése, olyan értelemadás, amely addig ismeretlen volt, a szubjektum új lehetősége adódik. De vajon feltétlenül új „szubjektivitás” születik-e a gondolkodás révén. Egyszóval, világ és szubjektivitás vajon ugyanazt jelentik-e? A szubjektumnak van világa, vagy létezik szubjektum nélküli, aszubjektív világ is?

ZSUPOS NORBERT

A spinozizmus problémája Louis Althusser és Gilles Deleuze filozófiájában

Az 1960-as évek francia filozófiájában többféle értelemben beszélhetünk a „spinozizmus” fogalmáról. A fogalom szorosan kapcsolódik a marxizmus hatvanas-hetvenes évek fordulóján kibontakozó irányzatokhoz. Arra a problémára keresem a választ, hogy a spinozizmus miként kapcsolódik ezekhez az irányzatokhoz, milyen szempontból beszélhetünk a két fogalom politikai vetületéről, illetve azok szembenállásáról. A látszólagos szembenállást a spinozizmus két meghatározó interpretációján keresztül mutatom be: az althusseri értelmezésen, illetve a deleuze-i értelmezésen keresztül. Louis Althusser hatvanas években írt műveiben szembetűnő a spinozai filozófia meghatározó szerepe. Erről elsősorban az 1974-ben írt „önkritikai” írások tanúskodnak, amelyekben Althusser saját álláspontját spinozistaként határozta meg. Gilles Deleuze gondolkodásában a spinozai filozófia kétségkívül kiemelt helyet foglal el. Ezt nemcsak Spinozáról szóló írásai, értelmezései támasztják alá, hanem a társadalmi-politikai közösségről alkotott elgondolásai szintén egyértelmű kapcsolatot alkotnak Spinoza me-

tafizikájával és politikai filozófiájával. A spinozizmusnak ez a két a két iránya egy azonos, de nem kézenfekvő problémára vezethető vissza: a gyakorlat problémájához, vagy inkább az elmélet és a gyakorlat között feszülő problémához. Althusser és Deleuze valóban eltérő módon nyúl Spinoza filozófiájához, ennek ellenére az elmélet kapcsolata, illetve az elmélet gyakorlatának a problémája megkerülhetetlen referenciapont mindkettőjük számára. A spinozizmus erre a problémára kíván választ adni.

4. SZEKCIÓ: NEVELÉSTUDOMÁNY

TAKÁCS ZSUZSANNA MÁRIA

A szakképzés kutatásának jelentősége a történeti kutatásokban

A 18–19. század folyamán, a modern iparosodás létrejöttével, a gazdaság fejlődésével megnőtt az igény a megfelelő szakemberek képzésére és ezáltal a számukra létesített szakképző intézményrendszer fejlesztése is elindult a modern magyar oktatási rendszer hálózatának kialakulásával együtt. A magyar szakképzés intézményesülésének vizsgálata a magyar történeti kutatások, azon belül is az oktatásügy történeti kutatásának főbb irányvonalai közé tartozik, bár a korai időszakban a legtöbbször az adott szakterületen dolgozó és annak története iránt érdeklődő szakemberek munkáival találkozhatunk, melyek elsősorban saját szakmájuk kialakulását és létrejövő oktatási intézményeit állítják fókuszba. Előadásomban szeretném röviden áttekinteni a magyar szakoktatás különböző területeinek (ipari, mezőgazdasági, erdészeti, kereskedelmi oktatás), valamint a szakoktatás kutatásának történetében oly régóta jelenlévő szakképző intézmények, mint a tanító-, tanítónő- és óvóképzők történetének kutatását a 20. században megjelent munkák segítségével.

NEMES-WÉBER ZSÓFIA

Az óvóképzés jogi háttere 1891-től a második világháborúig

A kiseddóvó-képzők alakulását figyelembe véve elmondható, hogy a jogszabályi változások egy folyamatos szakmai fejlődést mutatnak, ami számszerűsítve tetten érhető a képzési idő vizsgálata során. A kutatás során korabeli források alapján vizsgálom, hogy a képzés mekkora hangsúlyt helyezett a gyakorlati oktatásra és milyen mértékben találjuk meg a lexikális tudást képviselő tárgyakat. A szakma elismertségével párhuzamosan

nőtt a gyakorlati tevékenységek, készségtárgyak mellett az elméleti, módszertani, majd a pszichológiai tudományos ismeretanyag mennyisége. A gyakorlat jelentősége az idők folyamán változatlan, sőt inkább erősödő tendenciát mutatott, valamint a tantárgyi összetételre nagy hatással voltak a korabeli társadalmi elvárások és a politikai célok változásai, amelyeket gyakran jogszabályi módosításokkal juttattak érvényre. Előadásomban az óvónőképztést és a jogi háttérének vizsgálatát állítom fókuszba, mely betekintést enged a nők képzésének és munkavállalásának kérdésébe is a pálya elnöiesedésének folyamatának tükrében, hiszen a jogszabályi változások mutatják, hogy milyen célok és elvárások fogalmazódtak meg a vizsgált időszakban az óvónőképztés és a nők munkába állása kapcsán is.

NYÍRI CSILLA

A pécsi kereskedelmi iskola története a második világháború idején

Az előadás célja, hogy bemutassa a két világháború között a kereskedelmi iskolák sorának alakulását Magyarországon a Pécsi Kereskedelmi iskolán keresztül. A kutatás egyrészt arra keresi a választ, hogy vizsgált időszakban és az azt megelőzőben hogyan alakult a pécsi kereskedelmi iskolába járók társadalmi összetétele, valamint, hogy ehhez a társadalmi rétegződéshez milyen okok vezettek. A vizsgált időszak változásokkal teli, 1875-ben Porges Ede által alapított iskola tanulóinak „összetétele” megváltozott, más társadalmi réteg számára vált fontossá a képzés megszerzése. Ehhez több olyan esemény is hozzájárult, ami meghatározta a mai kereskedelmi, sőt a szakközépiskolai oktatást is.

5. SZEKCIÓ: FILMTUDOMÁNY

TURNACKER KATALIN

Vizualitás és akusztika Wim Wenders 3D-filmjeiben

A harmadik dimenzió populárisává válása különösen kedvezett a sci-fi, a fantasy, a horror és az akciófilmeknek, ahol a téri látványosságoknak kiemelt szerep jut. Miközben a mainstreamipar műfaji produktumok sokaságából profitált, addig az artfilmesek is kísérletet tettek stílusuk átalakítására. Wim Wenders, a német újfilm egyik rangos rendezője azok közé az alkotók közé tartozik, akik a 3D elterjedésében a modern kor új problémáinak megjelenítését szolgáló megújulást látták. Az új technika adta stílár megoldásokat a 2010-be forgatott *Pina Bausch* dokumentumfilmmel, a 2015-ben debütált első 3D-drámájával az *Every Thing Will Be Fine* című filmmel, 2016-ban pedig

az *Aranjuezi szép napokkal* kutatta. A kérdés az, hogy rendező a hagyományos 2D-hez képest a vizuális és akusztikus stílust meg tudja-e újítani, tud-e mást, vagy többletet létrehozni, avagy csak artfilmes álma, vágya marad az új filmnyelv kialakítása? Nem öncélúak-e stilisztikai kutatásai, meg lehet-e találni a drámai tartalom felületen túli, mélységben és árnyaltan kifejezhető módjait, adekvát formáit a 21. század elején, amikor a populáris kultúra és a filmipari termelés elsöprő hatása következtében kimerültek a művészi elbeszélés módjai? A választ keresve áttekintem Wenders *ouvrejének* néhány alapvető munkáját a kép-hang rendszer vonatkozásában, majd az elméleti-történeti kontextus felvázolása után a legújabb 3D-ben forgatott filmek vizuális és akusztikus képiségének stiláris jellemzőit foglalom össze.

SIMOR KAMILLA

Térstruktúra és idegenség Claire Denis filmjeiben

Előadásomban az egyén és a közösségiség, illetve az Én és az idegen konfliktusával foglalkozom Claire Denis filmjeiben. Az otthontalanság érzésének megtapasztalása, az integrációtól, az asszimilációtól és a marginalizációtól való félelem, a Másik gyűlölete, az ön-gyűlölet, valamint az identitás elvesztése – ezek a témák mind-mind valamilyen szinten jelen vannak Denis filmjeiben. Hipotézisem szerint ezekben az alkotásokban az Idegen/Másik és az Én viszonyát a térszerkezet fejezi ki metaforikus és literális értelemben egyaránt. A külső-belső, emberi és nem-emberi terek váltakozása egyrészt kifejezi a kettő kapcsolatát, másrészt megbontja viszony biztosnak hitt szigorú hierarchiáját. A tér és az idegenség párhuzama mentén elemzem azt, hogy hol találkoznak egymással az „idegenek”: ki az igazi behatoló, s ki a vendég, az abszolút jövevény?

6. SZEKCIÓ: ÁLTALÁNOS ÉS EVOLÚCIÓS PSZICHOLÓGIA

JÁRAI RÓBERT–FEJES NIKOLETTA

Határozottság, eltökéltség, megküzdés – A grit és a coping kapcsolatának vizsgálata sportolói és nem sportolói mintán

Elméleti háttér: A 20. században kezdték el kutatni a sikeresség, eredményesség egyéni különbségeit, azokat a személyiségjegyeket, melyek hozzásegítik az egyént az eredményesebb teljesítéshez. A grit az egyik ilyen meghatározó tényező, mely által az egyén

kitartó, elkötelezett céljával kapcsolatban, melyet szenvedéllyel ér el akár hosszú évek küzdelme árán is. A megpróbáltatásokkal való szembenézésben, ezek tolerálásában, kihívásként való értelmezésében a szívósság segédkezik annak érdekében, hogy a felmerülő problémából megküzdés születhessen. Jelen kutatás részletesen tárgyalja a grit megjelenését, a szívósság, mint összekötő elem esszenciáját, valamint a stresszhelyzetekkel való megküzdési folyamatokat. Célkitűzés: Vizsgálatunk célja választ kapni arra, (1) van-e kapcsolat a grit, mint határozottság és a coping, mint megküzdés között; (2) továbbá arra, van-e különbség a sportolók és nem sportolók gritességében. Módszer: A határozottságot Duckworth és munkatársai által kifejlesztett Grit Scale, a megküzdési stílusokat az Enderl-Parker-féle CISS-48 nevű kérdőívvel mértük, amelyeket 123 sportoló és 112 nem sportoló töltött ki, átlagéletkoruk 26,99 év. Eredmények: (1) A kapott eredmények szerint a magasabb grit pontszám inkább feladatközpontú megküzdéssel jár együtt. (2) A vizsgált csoportok között eltérés figyelhető meg a grit tekintetében: a sportolókra sokkal inkább jellemző, mint a nem sportolókra. A sportolók csoportján belül nem mutatkozott különbség a gritességben, melynek hátterében nem feltétlen a pontosabb célkitűzés, vagy a stresszhelyzetekkel való gyakori találkozás áll, hanem a személyiségvonás birtoklása, illetve e vonás fejleszthetőségének lehetősége, melyről feltételezhető a sportoló hozzásegítése a sportolásban való bennmaradáshoz.

PUTZ ÁDÁM

A csoportok közötti együttműködés facilitálása

Egy új kísérleti játékprogram bemutatása

A Sötét Hármas személyiségjellemzőkkel rendelkező embereket számos negatív tulajdonságaik (pl. mások hidegvérű kihasználása, illetve önérdékkövető tendenciáik) ellenére a kezdeti társas interakciók során gyakran pozitívnak és megnyerőnek ítélik meg társaik. Előadásomban egyfelől arra a kérdésre szeretnék választ adni, hogy miből fakadhat ezen emberek kezdeti pozitív megítélése; másfelől egy olyan új vizsgálati módszert szeretnék ismertetni, melynek célja, hogy feltárja azokat a körülményeket, melyek között a Sötét Hármas tagjai is az együttműködő, proszociális stratégiát választják a kizárólag önös érdekek követésével szemben.

ERDENE TEMULIN SZONJA

*A Sötét Hármás személyiségjellemzőkkel rendelkező férfiak
párvalasztási preferenciái*

Kutatásom alapját egy nemrég megjelent tanulmány szolgáltatta, melyben a Sötét Hármás (szubklinikus pszichopátia, szubklinikus nárcizmus és machiavellizmus) személyiségjegyekkel rendelkező nők párvalasztási preferenciáit vették górcső alá (Birkás, Láng és Meskó, 2017). Kutatásomban az említett vizsgálat módszertanára építve én a Sötét Hármás személyiségvonásokkal jellemezhető férfiak párvalasztási preferenciáinak feltérképezését tűztem ki célul. Az online platformon kitöltött Ideális Partner Kérdőív, valamint az SD3 (Short Dark Triad) kérdőívek adatai alapján markáns különbséget találtam a két nem preferenciái között.

ARNDT BERNADETT–RÉVÉSZ GYÖRGY

*Vizuális esztétikai döntéshozatal vizsgálata egyszerű geometriai ábrák
téri kompozíciójában*

Mitől látunk egy vizuális ingert szépnek vagy épp csúnyának? A kellemes esztétikai élmény milyen viszonyban áll a művészettel? Kutatásunkban ezekre a kérdésekre keressük a választ kompozícióalkotó feladat segítségével, művészeti képzésben tanuló és kontrollcsoportot képező egyetemisták körében. A kísérleti személyek feladata, hogy három egyszerű geometriai elemből “jó” és “rossz” kompozíciókat készítsenek. A kész képeket a szépség objektív elvei, a figurális jóság szempontjai (szimmetria, egyensúly, stabilitás, tömörség, egyszerűség) alapján kategorizáljuk, majd elemezzük a két csoport és a kétféle kompozíció közötti különbségeket. Eredményeink alapján a figurális jóság elvei nagyban befolyásolják az esztétikai élményt, tehát hogy szépnek vagy csúnyának látunk egy képet. Elvárásainknak és korábbi kutatásainknak megfelelően a döntéshozatalt erősen befolyásolja a művészeti előképzettség is. A szín és a figurális jóság összefüggése eddig igen kevésbé kutatott terület. A geometriai ábra szürke skálán történő prezentációja a megelőző eredményeinket kis mértékben módosította.

7. SZEKCIÓ: FEJLŐDÉSLÉLEKTAN ÉS SZOCIÁLPSZICHOLÓGIA

LÉNÁRD KATA

Az internetes zaklatás pszichológiája

Az iskolai zaklatás, illetve cyberbullying a közösségi média térhódításával párhuzamosan egyre elterjedtebb, és egyre nagyobb problémát jelent. Súlyos pszichés következményei vannak, mind egyéni, mind közösségi szinten. Az előadásban az iskolai bántalmazás, illetve a cyberbullying típusait, szereplőit, rizikófaktorait, következményeit elemezzük. Kitérünk a bántalmazás pszichodinamikai hátterére, a bántalmazó-áldozat-szemlélő hármását jellemző speciális pszichológiai folyamatokra. A kortárs zaklatást alapvetően rendszerelméleti keretben vizsgáljuk, olyan jelenségként, amelynek mind létrejöttében, mind fennmaradásában, mind pedig megszüntetésében a rendszer minden tagjának szerepe van. E mentén analizáljuk a bystander/szemlélő hatást, a felelősség kérdését és a bűnbakképzés folyamatát. Kitérünk a közösségi média és az identitás kérdéseire, online-offline identitás problémájára, a digitális identitás és a cyberbullying összefüggéseire. Az előadás zárásaként bullying ellenes prevenció és intervenció módszereket mutatunk be.

ARATÓ NIKOLETT

Kutatások az internetes zaklatás területéről

Az internetes zaklatás jelensége egyre gyakoribb Magyarországon a serdülőkorú fiatalok mindennapjaiban, ezért megnőtt az igény az ezzel kapcsolatos kutatásokra is. Vizsgálataink célja egy olyan módszer kidolgozása volt, amelynek segítségével szimulálható az online zaklatás. Ezáltal lehetővé vált a diákok internetes zaklatásra adott reakcióinak felmérése, továbbá az ezek mögött rejlő pszichológiai tényezők (Pl.: mentalizáció, machiavellizmus, empátia, iskolai légkör) feltérképezése. Az első vizsgálatunkban 127 gimnazista diák (átlagéletkor: 15,84 év, SD=0,84) vett részt, a második kutatásban pedig 113 diák (átlagéletkor: 17,5 év, SD=0,73). A vizsgálatok során különböző internetes zaklatásról szóló, illetve semleges történeteket olvastak a résztvevők, amelyek elolvasása után ki kellett választaniuk, hogyan reagálnának a különböző esetekben (like, hozzászólás, megosztás). Továbbá a következő kérdőíveket töltötték ki a résztvevők: Kiddie Mach, Internetes Zaklatás Áldozata és Elkövetője Kérdőív, iskolai légkörre vonatkozó kérdőív. A két vizsgálat eredményei alapján megállapítható, hogy a machiavellianus stratégiát folytató diákok, illetve azok a diákok, akik korábban

interneten zaklatás áldozatává váltak, hajlamosabbak antiszociálisan reagálni az internetes bántalmazás esetén. A növekvő előfordulás ellenére Magyarországon eddig nem született sok kutatás az internetes zaklatásra vonatkozóan. Újszerű módszerünk segítségével célunk hozzájárulni az internetes zaklatás jelenségének kutatásához, pszichológiai háttérének megértéséhez és ezzel egy időben a jövőbeli preventív/intervenációs programok kidolgozásához is.

JENEI DÁNIEL–SZÉL DANIELLA–VINCZE ORSOLYA

Egyéni különbségek a történelem narratív konstrukciójában

László és mtsai (2012) tankönyv és naív történelem-történetek kutatása nyomán mutattak rá arra, hogy a magyar nemzet identitás központi jellemzője a kollektív áldozati tudat. A jelenség a csoport áldozati hiedelmét hivatott megragadni, mely szerint a csoportközi konfliktusban elszenvedett sérelmek igazságtalanok, morálisan elítélhetőek, és amelyeknek a csoport áldozatává vált. A kollektív áldozati tudat a sorozatos múltbeli sérelmek halmozódásának következtében a csoport önmeghatározásának a részévé válhat és jelentősen közrejátszik abban, ahogyan a csoport a múltbeli vagy jelenbeli eseményeket értelmezi. A történelem során elszenvedett sorozatos sérelmek kihívást jelentenek a csoport pozitív identitásának fenntartásában, amelynek elsődleges célja a pozitív önkép megőrzése, még olyan csoportközi konfliktusok estében is, ahol a csoport elkövető szerepben van jelen. A csoport pozitív önképének fenntartása a társas alkalmazkodás motivációs formájának tekinthető, amivel a csoport identitás-igényeinek eleget téve arra törekszik, hogy az események értelmezését olyan formán alakítsa, amely a csoport tagjai számára elfogadható – pozitív – önmeghatározást nyújt. A motivációs torzítások ilyenformán az események elfogult értelmezését eredményezhetik. A jelen kutatás egyfelől az áldozati tudat és a narratív konstrukció közti összefüggést igyekszik feltárni, valamint kíváncsiak voltunk arra is, hogy az olyan egyéni változók, mint a gondolkodás komplexitása milyen befolyást gyakorol a történelemi események narratív konstrukciójára: képes-e ellensúlyozni, kivédeni a kollektív áldozati tudatból fakadó torzító értelmezéseket.

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
• JUBILEUM 650 •
UNIVERSITY OF PÉCS JUBILEE